

בלבבי משכן אבנה

גאולת הנפש הפרטית

יש גאולה כללית יש גאולה פרטית

יש גאולה כללית - של כל ה"כנסת ישראל" או חלקה.
יש גאולה פרטית - לכל נפש ונפש בפרטיותה שלה יש לה גאולה.

על הגאולה הכללית אנו מתפללים בכל יום "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וכו'"

על הגאולה הפרטית, אנו מתפללים בכל יום: "גאלינו ברוך אתה ד' גאל ישראל" - מבארים רבותינו שזה מדבר, בעיקר או גם, על הגאולה הפרטית של כל נפש.

והרי שבכל יום אנו מבקשים הן על הגאולה כללית והן על הגאולה הפרטית.

על מנת להבין את הענין של הגאולה הפרטית וצורת הגאולה הפרטית, אנו צריכים בס"ד צריכים להתחיל שלב קודם - להבין מהי הגלות הפרטית כדי להבין מהי הגאולה הפרטית.

מהי הגלות הכללית? למשל אנחנו יודעים: גלות מצרים, גלות בבל, גלות פרס, גלות יוון, גלות ישמעאל עשו ועוד.. אבל מהי הגלות של הנפש הפרטית - על זה נצטרך להתבונן ולהבין ולפי זה, בס"ד, להבין מהי הגאולה.

לנפש האדם, באופן כללי, יש שני סוגי גלויות

א. הגלות הראשונה: הרי האדם מורכב - מנשמה וגוף. והנשמה שורשה ומקורה בעליונים בשמים. ועצם ירידת הנשמה לתוך הגוף זוהי גלות של הנשמה. הגאולה הזו תהיה רק כאשר האדם מסתלק לבית עולמו והוא זוכה שנשמתו עולה מעלה לגן עדן. "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים" - אזי תהיה לכך גאולה. וא"כ הגלות הראשונה זו עצם מה שהנשמה נמצאת בתוך הגוף. והגאולה - יציאת הנשמה מהגוף וחזרה למקורה לאבינו שבשמים - לעולם העליון.

ב. הגלות השנייה: לאחר שהנשמה כבר נמצאת בתוך גופו של האדם - נפשו רוחו ונשמתו כל אחד לפי מדרגתו, יש לה עוד גלות נוספת בתוך אותה מציאות על גבי הגלות הראשונה. יש גלות בתוך גלות, ועניינה של הגלות השנייה: בלשון כללית ראשית היא כאשר האדם חי בעולם כאן באופן שאינו נכון, הרי שהחיים שלו הופכים להיות גלות בתוך גלות.

ונסביר לאט לאט בע"ה מה עניינה של אותה גלות. אנו פחות נעסוק בגלות הראשונה. נסביר אם כן בפרטות מה עניינה של הגלות השנייה. עיקר עסקנו בס"ד עכשיו תהיה בגלות השנייה.

עניינה של הגלות השנייה: האדם עושה מעשים, מרגיש הרגשות, מדבר דיבורים, חושב מחשבות, רוצה רצונות - כל אלו הם כוחות הנפש בכללות. אם המעשים, ההרגשות, הדיבורים, המחשבות, הרצונות - מתאימים לו - זה גאולת הנפש. אבל אם המעשים, הרגשות, דיבורים, מחשבות ורצונות הם אינם לפי 'מי שהוא' זה נקרא גלות בתוך גלות, הגלות השנייה שהזכרנו.

עולם המעשה, כתחילתם של דברים חז"ל מזכירים שגלות מצרים מלבד שהיו בגלות בארץ לא להם, ומלבד שפרעה העביד אותם, היה שמה עוד סוג של גלות - עבודת אנשים גברים לנשים ועבודת נשים לגברים. כלומר מר חלק מצורת השעבוד היתה לא רק לעבוד קשה אלא לעשות מעשים שאינם מתאימים לאדם - מחליפים את המעשים שמתאימים לאדם במעשים שאינם מתאימים לאדם, זוהי גלות נוספת שהיתה במצרים. אישה עושה עבודת איש ולהיפך. זוהי דוגמה מן הגלות הכללית וממנה נלמד על הגלות הפרטית

כך גם בגלות הפרטית של כל אדם, אם אדם עושה פועל ועושה את המעשים המתאימים לו אז הנפש הפנימית יוצאת מהכוח אל הפועל בצורה הנכונה, אבל אם הוא פועל מעשים שאינם מתאימים לו הנפש הפנימית שבאדם

גאולת הנפש הפרטית

ולהיפך. אדם שמתאים לו היראה והוא עוסק באהבה, זה גלות הנפש. ייתכן שר"ה יהיה גאולת הנפש ויתכן שח"ו להיפך.

הגמ' אומרת שבר"ה יצא יוסף מבית האסורים. ייתכן שר"ה הוא מעין גלות, וייתכן שיזכה בס"ד להיות מעין יוסף שיצא מבית האסורים. בבחינת גאולת הנפש. אם עיקר מהלך הימים הללו הם לפי נפשו, לפי שורשו ומדריגתו הוא יכול להגיע לגאולת הנפש בימים הללו.

עולם הדיבור

עולם גדול ורחב מאוד. הרי חלק גדול מהיום משתמשים בכוח הדיבור.

יש שלושה סוגי דיבורים:

א. אדם מדבר מה שנצרך מצד סדר החיים. - הכרח, צורך. - ההכרח לא יגונה.

ב. אדם מדבר כי הסביבה מדברת בדברים האלה, מחמת סביבותיו - סביבה. לפעמים מתוך דרך ארץ וכ"כ בוד הזולת כדי לכבד את הזולת באופן שאין לשוב"ר וכו', או לפעמים נצרך לאדם קשר עם בני אדם ולכן מתאים את עצמו לסביבותיו.

ג. מתוך תוכו של עצמו: הוא היה אומר - זה המהות שלו - נפשי יצאה בדברו - הוא מדבר את מי שהוא. הוא מוציא את תוך תוכו מהכח לפועל.

עיקר דיבורו של אדם צריך להיות מתוך תוכו, ממהותו שלו, מתשוקתו שלו, ממחשבותיו שלו, מתפיסתו שלו. בזה האדם לא נמצא בגלות אלא בגאולה.

אם נתבונן במבט עמוק על כוח הדי-

בנמשך בעזר ד' בשלב זה לשלב הבא: שלב שני:

עולם ההרגשה

יש שני סוגי הרגשות. ניתן דוגמא מתוך הזמן שאנו נמצאים עכשיו: אנו סמוך לר"ה. ר"ה זה זמן שאצ כל אדם הרגש פועל יותר. יש מצבים שבהם הרגש פועל יותר כי אדם קרא, שמע, למד מה צריך להרגיש והוא מנסה להרגיש. יש מצב שאדם זוכה להרגיש מתוכו ומפנימיותו לפי מה שמתאים לו מהו ראש השנה.

בר"ה יש שני מהלכים יסודיים של שרשי ההרגשות: ר"ה לפי המוסר - עולם של יראה, לב מי לא יחרד כאשר הקב"ה בא לדון את האדם. ומצד כך מהלך פני הימים, ונתנה תוקף. פחד ויראה מהקב"ה ומיום הדין.

לעומת כך, המהלך שבהם דרכו אב"ר תינו, אבות החסידות, עיקרם של ימים אלו שהם ימים של קרבה, ימים של נעימות, ימים של התגלות, שהקב"ה מתגלה לבניו.

הרי שיש כאן שני מהלכים, מהלך של יראה ומהלך של אהבה.

כשמגיעים הימים הללו, כל אדם צריך להתבונן ולהעמיק בתוכו מה ראוי לו שיהיה עיקר תפיסת הימים. ב"ר דאי שצריך גם יראה וגם אהבה. אבל מה יהיה עיקר העבודה? האם יראה או האם אהבה? יתכן שאדם גדל במ"קום מסויים ושמה מהלך של יראה, והוא, מתאים לו אהבה! יש אדם שגדל במהלך אחד, ומתאים לו המהלך השני, יראה או אהבה.

אדם שלפי שורשו מתאים לו האהבה והוא עוסק ביראה, זו גלות הנפש.

נכלאת בתוך גופו ופנימיותו וזה הופך להיות בית האסורים לאדם - גלות מסגר, הנפש מסתגרת בתוך תוכה. והכוח שיוצא לפועל הוא במקום שאינו ראוי - הרי שיש כאן מחד בית האסורים פנימי שהכוח הראוי שיצא לפועל על לא יוצא, ומה שיוצא, יוצא במקום שאינו מתאים לו - זוהי גלות.

אם כן, המעשים שהאדם עושה יצ"טרכו בירור רחב כדי שיעשה מעשים מתאימים לו. ניתן דוגמא יסודית מאוד על מנת להבין את הדברים בס"ד:

חלק מקללת הקב"ה שקילל את אדם הראשון: "בזעת אפך תאכל לחם" - קללה לעמול לפרנסתו. מלמד אותנו החובת הלבבות שבאיזה מלאכה אדם צריך לעסוק? - במלאכה שמתאימה לו, זו העבודה שראוי שיעסוק בה והרי שעל אף שעצם העסק במלאכה הוא קללה, אבל הוא צריך לעסוק במלאכה שהקב"ה חנן אותו בטיבו שמתאים לו - זהו הקנס שראוי לו. אבל אם הוא עוסק במלאכה שאינה מתאימה לו, לצורך להשיג פרנסה רחבה יותר, הרי שמלבד הקללה של "בזעת אפך תאכל לחם" יש כאן גלות נוספת של עסק במלאכה שאינה מתאימה לו.

הדוגמא היסודית שהזכרנו שייכת לעולם המעשה של האדם. א"כ תמצית שלב ראשון: הכרת הנפש, שהאדם מכיר מהם התכונות מעשיים שמ"תאימים לו והוא משתדל להתאים את עולם המעשה שהוא עושה כפי הניתן יחסית לכוחות הנפש שלו ככל שקרוב יותר.

הדברים עדיין סתומים וחתומים ואינם מבוארים כל צרכם, זוהי מעין פתיחה והקדמה שתבאר בעזר ד' בהרחבה.

גאולת הנפש הפרטית

עולם הרצון

לכל אחד ואחת מאיתנו יש עולם שלם של רצון, של הרבה מאוד רצונות. מה גורם לידי כך שאנו רוצים את אותם דברים ולא רוצים דברים אחרים? אחרי שאנחנו רוצים אנו מנסים להוציא את זה מהכח לפועל, אבל מה גורם לידי כך שאנו רוצים דווקא את אותם דברים ולא את דברים אחרים?

רוב ככל הרצונות שאדם רוצה בנויים על המהלך שמה שהוא רואה שאחרים משתוקקים, שאחרים רוצים גם הוא רוצה - זה טבעו של ילד בשעה שנמצא בקטנותו מסתכל סביבותיו מה הוריו, מה בני משפחתו רוצים ולפי זה הוא רוצה. זה השלב הראשון שאיתו האדם מתחיל. הרצונות שלו ברובם המוחלט - לפי מה שאחרים רוצים. כאשר האדם גדל עוד מעט, אז כבר מתחיל להתפתח אצלו, כביכול, רצונות עצמיים יותר, גם הוא עדיין רוצה רואה שסביבותיו החברה רוצה, אבל מתחיל להתפתח אצלו רצונות שהוא עצמו, לכאורה - זה הוא עצמו - שהוא רוצה, אבל, אליבא דאמת זה לא בדיוק מה שהוא רוצה, זה רצונות של היצר הרע. הגמ' אומרת בסוף מס' סוכה בדף נב - ואת הצפון ארתיק מעליכם - זה יצר הרע שצפון ועומד בליבו של אדם. יצה"ר נכנס לתוך האדם עצמו - הוא נקרא "יצר" מלשון "רצון" והוא יוצר לאדם, כביכול, רצונות שנראה לו לאדם, שהרצונות הללו הם שלו עצמו של האדם, ואליבא דאמת - רוב רובם המוחלט של הרצונות שהאדם רוצה אלו הם רצונות של היצה"ר שמראה לו ומדמה לו כאילו האדם עצמו

מכירים אותם כל כך. אבל זה עולם של מחשבה שמעצמותו שלו הוא חושב את הדברים.

יתר על כן, מלבד הכוח של מחשבה היומיומית, יש את החלק שנקרא: הלכות דעות = עולם של השקפה: לכל אחד ואחת מאיתנו, יש מהלכי דעות, מהלכי השקפה: בעניינים של היהדות בכללות, מהלכי השקפה בעניינים פריטיים בתוך היהדות - איך וכיצד צריך להתנהג (לא בהלכה אלא צורת מחשבה, הלך פנימי של מחשבה), לכל אדם יש דעות והשקפות.

בתחילת ימיו של אדם הן מגיעות רק מבחוץ - [שייך לסוג הראשון של המחשבות] מבית הוריו ורבותיו. ככל שנעשה האדם פנימי יותר, ההלכות דעות שלו, ההשקפות שלו, הופכות להיות ממהותו שלו, [שייך לסוג השני של המחשבות] מעומק טוהר הנשמה שלו, לא ח"ו מערלת הלב של היצה"ר אלא ממעמקים הפנימיים של נשמתו, משם דעותיו, מחשבותיו והשקפותיו.

אצל רוב רובם בני האדם הדעות וההשקפות שלהם הם לא "שלהם", זה משהו שבא מבחוץ ונחקק אצלם אבל זה לא שלהם בעצם. רק אצל אנשים גדולים באמת יכול להיות השקפות שלהם באמת מעמקי הנשמה שלהם. אבל יש בני אדם שההשקפות באות מתוך כוח המידות שלהם מכוח הגאווה וכדומה. אבל על מנת שיהיה גאולת הנפש שלמה האדם צריך להגיע להלכות דעות ולהשקפות שחצויים ממעמקי נפשו שלו. זוהי מדרגה גבוהה אבל אנחנו מזכירים את סדר הדברים בתחילתם בקצרה בס"ד.

בור הנמצא בעולם, נמצא שחלק רב מהדיבורים מהכרח וצורך, וחלק גדול מאוד - מחמת סביבותיו של האדם. וחלק קטן מאוד של דיבורים הם מכוח הדיבור של האדם בעצמו. יוצא שאצל רוב רובם של בני האדם כוח הדיבור נמצא בגלות.

מה שמדובר זה שורשי הדברים בלבד ויתבארו בס"ד בפרטות.

כוח המחשבה

האדם הרי חושב תמיד כמעט ריבוי ריבוי של מחשבות. כמות המחשבות שהאדם חושב בכל יום, שבוע, חודש, שנה, כל ימי חייו הם גדולים לאין ערוך.

מהיכן שרש המחשבות שמהם האדם חושב?

באופן כללי מאוד:

א. מחשבה שבאה מבחוץ פנימה.

ב. מחשבה שיוצאת מתוך האדם מפי נימיותו והוא חושב בה. מחשבה שנובעת מעצמותו שלו ומתגלה.

א. מחשבה שבאה מבחוץ: אם נתבונן מעט, נראה, רוב המחשבות שאנו חושבים הן מחשבות שבאות מבחוץ: דוגמא: רואים דברים - מהרהרים במה שראינו, וכן אם שומעים או קוראים דברים מתבוננים בתוכן ששמענו או קראנו.

ב. מעט מחשבות מגיעות מהאופן השני, מתוך האדם עצמו, מתוך תוכו של האדם. רוב בני האדם לא מכירים את הסוג הזה של מחשבות. מרוב טרדה בעולם החיצוני - המחשבות העצמיות שנובעות, שנחצבות ונחקקות מעצמות הנשמה - רוב בני אדם לא

גאולת הנפש הפרטית

שלו. יש את המשיח הכללי שעליו אנו מתפללים ומייחלים בכל יום שיבוא, ויש את המשיח הפרטי. כמו שהמשיח הכללי הוא הגאולה הכללית, כך המשיח הפרטי הוא הגאולה הפרטית. ומי שגאל את עומק רצונו, נגאל מתפיסת היצר הרע ומתגלה אצלו עומק הרצון הטהור של "לעשות רצונך חפצתי" הרי שהוא נמצא בתפיסה שנקראת "גילוי משיח הפרטי של האדם" ולשם הוא מכוון כל מהלך הסדרה שאנו עוסקים בה בס"ד.

זכינו, אם כן, בס"ד, לפתוח את הדברים כהקדמה כוללת ממש לכללות כוחות הנפש: מעשה. הרגשה. דיבור. מחשבה. ורצון.

ההבנה איך הם יכולים להוות גלות הנפש ואיך הם שורש לגאולת האדם.

■ מסדרה השיעורים דע את גאולתך

הכוחות שבאדם. הוא מניע את המחשבות. הוא מניע את הדיבורים. הוא מניע את ההרגשות. והוא מניע את המעשים. ושורש הכוח הנקרא רצון שמניע את הכל - רובו ככולו נמצא על דרך כלל בעומק הגלות הפרטית של נפש האדם. עומק גאולת הנפש זה עומק גאולת הרצון - מכיון ששורש העיקרי של גלות הנפש היא גלות הרצון ומכיון שהיא שורש עיקר הגלות - לכן היא שורש עיקר הגאולה, לגאול את הרצונות מהרצונות שהיצר הרע רוצה ומראה לנו, כביכול, שאנחנו רוצים - ולהכיר את הרצונות האמיתיים שלנו שחצובים מעומק הנשמה ולרצות אותם באמת, ולא דברים אחרים, יתר על כן להוציא אותם אל הפועל - זה עומק גאולת הנפש. מי שזכה לשלמות מות גאולת הרצון במעמקי תוכו, אומר הרמח"ל, שהוא זוכה למשיח פרטי

הוא זה שרוצה את הדברים. הרצונות שהאדם רוצה מקורם ושורשם מעומק רצון הנשמה שמשתלשל מהרצון של הנשמה בפועל רצונות לעולם המעשה. הרצונות האלה הם נקראים בלשון חז"ל - רצוננו לעשות רצונך - אין לנו אלא לב אחד לאבינו שבשמים לעשות את רצונו. זה הרצונות העצמיים של האדם. שאר כל הרצונות כולם הם רצונות של גלות. עולם הרצונות הוא עולם רחב מאוד מאוד מאוד, אבל משעה שאכל אדה"ר מעץ הדעת טוב רע והיצה"ר שהיה בחוץ נכנס לבפנים כמו שאומר הנפש החיים, אז הוא שולט כמעט שליטה ללא מיצרים אצל רוב בני האדם על עצם הרצון שלהם - לא על מה שהם עושים בלבד - אלא הוא שולט על עצם הרצון עצמו ומכאן הרצון הוא הכוח השורשי שבאדם שנמצא בגלות. הרצון מניע את שאר

שאלות ותשובות

המוסר ולפי שיטת חסידות - האם יש הנחיות איך ידע האדם שהוא צריך יותר לשים דגש על מהלך של יראה או יותר על מהלך של אהבה?

תשובה זוהי שאלה יסודית כללית על כל קומת החיים. חלק גדול ממה שהאדם עושה תלוי לפי שורשו ולפי מדרגתו. ולכן זה לא שאלה רק פרטית על ר"ה האם האדם נוקט במהלך של אהבה או במהלך של יראה. זו שאלה כללית על כל מהלך פני החיים של האדם, שעבודת האדם להכיר את עצמו יותר ויותר וככל

יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכ"פיה" ובבחינת "זריחת החמה" שאין לה נקודה של גלות אלא היא יוצאת בהארתה בשלמות.

שאלה ואז הלבושים הם בעצם מאירים?

תשובה מאירים הם מאור יקרת הנשמה שמאירה מאור התורה שמאירה מאורו יתברך שמו.

שאלה לגבי הדוגמא שהרב נתן לתקופה של ר"ה, לפי שני המהלכים שיכולים להיות בנפש לפי שיטת

שאלה הדברים שהרב אמר בסוף זה שהגאולה מתרחשת בתוך הלבושים של הנפש?

תשובה כאשר הלבושים של הנפש מתוקנים אז עצמיות הנפש יכולה לצאת מהכוח אל הפועל ולהאיר בכל זיוה והודרה. וזוהי הגאולה. וכאשר הלבושים אינם מתוקנים אז הם הופכים להיות חסימה של הנפש ועצם הלבושים הם גלות הנפש. וכאשר הם מתוקנים אז הנפש מאירה בהארתה במקום הלבושים. וזו נפש שהיא בבחינת "וזרח לכם

שאלות ותשובות

יותר ויותר את הרגשותיו. ניתן לעיין בספר "דע את הרגשותיך".

שאלה האם יש דרך לבדוק את עצמי (קשה לשמוע...)

תשובה לאחר שיש עבודה יש בדיקה. בדיקה ללא עבודה כמעט לא מועילה. זה חיצוני מאוד. אחרי העבודה, הבדיקה, האדם מרגיש את עצמו יותר ברור. כמו שאדם מרגיש אם חם או קר, לא צריך ללמד אותו - זו מציאות ברורה. למה הרגשות לא מרגישים ברור - כי ההרגשות בלתי מאוזנות, והרגשה שלילית שבנפש גורמת לידי כך שלא מרגיש את הדברים בברור. אך ככל שמתקן את ההרגשה השלילית העיקרית שבנפש, הנפש נעשית בריאה יותר ומרגישה את המציאות כמות שהיא.

שאלה האם צריך להתחיל עם הרגש החיובי או עם הרגש השלילי?

תשובה חייבים לפחות גם עם הרגש החיובי. רק עם השלילי זה מאוד מאוד לא רצוי. מי שקשה אפשר להתחיל רק עם החיובי. אפשר להתחיל עם שניהם. אבל רק עם השלילי - לא.

שאלה הרבה פעמים שהיא מקשיבה לדברי הרב ומתחילה לעבוד עם זה היא מרגישה פחד. והיא בדקה מנין הפחד. או שזה בא מפחד להשתנות - השינוי עצמו גורם לפחד. או שהפחד הוא מה הסביבה תגיב. ואיך תסתדר עם אנשים. איך היא יכולה להתמודד עם זה?

תשובה מחשבה בסיסית צריכה להיות שהשינוי שאנו עושים הוא קטן

שיותר מתאים להם?

תשובה שאלה מצוינת. באופן כללי בשלב הראשוני של האדם צריך לעשות בכלל מצוות שחייבים זה-ברוך. מעבר למה שחייבים - יש לעשות את מה שנראה שמתאים. אבל יש לקחת מצוה אחד שקשה וגם אותה לעשות - על מנת לכופ את יצרו. כי פעמים מה שנראה שמתאים זה לא מפני שבאמת מתאים אלא זה מחמת שהאדם לא הגיע לאמיתות הפנימית שלו. אבל כשכופה את עצמו בנקודה אחת לדבר אחד שקשה לו אז הוא מסיר את העורלה ולאט לאט העצמיות יותר מתבררת. יתר על כן - עצם כך שלוקח דבר שלא מתאים לו זה גופא עומק של עבדות והתבטלות לקב"ה מכל הצדדים.

שאלה האם יש דרך לבחון בעלם ההרגשות למשל, דעת (קשה להבין את השאלה מתוך ההקלטה).

תשובה כל זמן שהאדם לא עבד עם עצמו - רמת הבדיקה היא מאוד מאוד חיצונית. באופן כללי מאוד - בתחילה האדם מזהה הרגשה החיובית שיש לו הכי טובה. מזהה את ההרגשה השלילית הכי גרועה שיש. הוא עמל לחזק את ההרגשה הטובה, להחליש את ההרגשה הרעה. וככל שההרגשה הרעה הולכת ונחלשת - הולכת הנפש לאט לאט ומתבררת בכללותה - לא רק לגבי אותן ההרגשות, כי ההרגשה הבלתי מתוקנת בד"כ מפרת את כל האיזון של כללות עולם ההרגשות. וככל שההרגשה השלילית הולכת ונחלשת והאדם נעשה ברור יותר הוא מכיר

שמכיר את עצמו יותר ויותר לפי זה הוא פועל. וגם לענייננו דידן בר"ה - אם הוא מכיר את שורשו מאהבה או שורשו מיראה לפי זה הוא פועל או לפי מדרגתו ומצבו עכשיו מה שהוא צריך. אבל זו לא שאלה פרטית לנקודה הזאת. זו שאלה יסודית של כל עבודת האדם להכיר את עצמו. ולפי מדרגתו שהוא מכיר את עצמו - לפי זה הוא פועל. לכן אין תשובה פרטית עכשיו לערב ר"ה האם דווקא אהבה או יראה, זה מהלך של כל החיים כולו.

שאלה מהלך כל החיים שלו הוא לא כולל את השילוב בין אהבה ויראה?

תשובה השילוב לעולם קיים. אבל אצל כל אדם ואדם בהכרח, או שיש יותר מעט אהבה מיראה או יותר יראה מאהבה. אי אפשר שיהיו שני החלקים שווים. כל אחד לפי חלקו שלו במה שהוא שייך. לפעמים האדם נמשך יותר לאהבה מצד האמת הפנימית של הנפש ולפעמים מים הוא נמשך יותר לאהבה מחמת שהוא רוצה לפרוק מעצמו את עול היראה. וכן להפך - לפעמים נמשך ליראה מחמת עומק נפשו ולפעמים נמשך ליראה מפני שיש לו מתח ועצבים רפויים של הנפש הבהמית ולכן נמשך ליראה ולא מפני שזה שורשו. כל הדברים האלה צריכים עבודה אישית ופרטית מול כל נפש ונפש והיא כמובן לא יכולה להיעשות באופן כללי מול קבוצה של אנשים.

שאלה האם עדיף לבן אדם לעשות מצוות שקשה לו, שמרגיש קושי בהם, או שעדיף בעיקר לעשות המצוות שמרגישים שיותר קל להם,

שאלות ותשובות

מאוד מאוד מאוד בהתחלה. ולכן זה מקטין מאוד את הפחד. וכל שינוי קטן לא קשה. וכשהוא קטן מאוד גם הסביבה לא חשה. אם אדם היה גדל כל יום 10 ס"מ כולם היו צוחקים, בגלל שגדל לאט - לא שמים לב. התפיסה שהשינוי מגיע באיטיות מאוד מופלגת- בבחינת מים שחקו אבנים - זה מקל על הנפש עצמה את שינוי התהליך, וגם הסובב לא מרגישים כי זה נעשה באיטיות מאוד מאוד. לא מרגישים, אולי זה לא מדוייק אבל רמת ההרגשה הרבה יותר פחותה. בד"כ זה נתפס שהנפש רואה את השינוי לאיפה רוצים להגיע, ואז מסתכלים אם אגיע לשם יהיה שינוי גדול. ההסתכלות היא שזה בא בהדרגה מאוד מאוד איטית וממילא נקודת התרופה.

שאלה היא עשתה את זה והרגישה שכל המהלך שלה שהיא באמת כתבה זה היה בדרך שהרב אמר, אבל היא יש לה רצון מאוד חזק להשתנות בדברים גדולים. איך היא מאזנת את שני המהלכים של רצון חזק לדברים גדולים, וביחד לעסוק בשינויים קטנים.

תשובה צריכה להיות מודעות לשני כוחות באדם: אחד זה הרצון ושני זה הפועל. שני הכוחות האלה סותרים במהותם. ברצון אני צריך לרצות את הכל. ובפועל אני עושה דבר קטן. בהבנה שאם הקב"ה נתן לאדם 70 שנה על מנת שיפעל כל פעם מעט - אבל בכללות הוא יגיע לשינוי הגדול הנרצה. יש כאן איזון בין שני כוחות עמוקים בנפש - בין הכוח הכללי ששם הרצון השלם

נמצא לבין הכוח הפרטי שהוא מוֹ- ליד את הכוח המעשי שבנפש ששם הדברים נעשים באיטיות בשלבים שבהם הם נעשים. אם עדיין קשה, אפשר לנסות להתחיל להתבונן על כל מיני דברים. למשל: הקב"ה ברא עולם ששת אלפים שנה, למה לא עשה הכל בבת אחת? - כי הקב"ה כביכול גם עושה תהליך ארוך על מנת להגיע למצב עד שמשיח צדקנו יבוא בבי"א. אפשר לתת עוד ועוד דוגמאות מהסוג הזה. צריך לראות דברים שהם נבנים בתהליכים

אפשר לראות איך מדינה נבנתה. למשל אמריקה. ארה"ב לקח לה זמן רב להגיע עד שהגיע למקום שנמַ- צאת עכשיו אחרי מאות שנים.

להתבונן על השלבים, וזה מושב אל הלב שהבריאה בנויה באופן של מהלכים איטיים שהאורך של הזמן שלהם מוליד דברים גדולים. ורוב הדברים הגדולים לא נעשים ברגע אחד אלא נעשים בהדרגה איטית איטית. התבוננות ועוד התבוננות ועוד התבוננות ואז להפנים את זה לחיים המעשיים שלנו.

שאלה צורת ההתפתחות של ילד איך שהוא נולד יש בו את הרצונות שמושפעים מיצה"ר, ואח"כ במשך החיים אם יזכה הוא יצליח לעשות רצון ד' רצונו.

אם יש את הרעיון הזה שמשווים מהלך חיים של אדם לחיים של אנושות, האם יש אפשרות לה- גיד שהילד הוא קרוב יותר למצב של לפני החטא במובן מסויים והוא רוצה לעשות את רצון המבוגר כמו-

רא רבו, כמורא שמים?

תשובה המציאות של ילד מורכבת מדבר והיפוכו. מצד אחד יצר לב האדם רע מנעוריו כתינוק הבורח מבית סיפרו.

וכן על זה הדרך לשונות חז"ל שאומרים שהילד יותר נוטה לנקודת קלקול, הוא עדיין לא בר דעת, ושורש כל חטא הוא רוח שטות. מצד שני נאמר: הבל פיהם של תינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא מעולם - כוח התמימות שנתמצאת בילד כמו שאמרתם שהוא מציית להוריו וכדומה. אז בעומק יש בילד דבר והיפוכו: מצד אחד יש בו מעלה כעין הבל פיהם, "כוח התמימות וכוח הציות" אבל מאידך יש בו את נקודת הרוע. ובלשון קצרה מאוד (זו סוגיא רחבה!) אין פה את כח ממשלת הדעת שתנהיג את נקודת האדם. מצד אחד כשאין בו את כוח ממשלת הדעת - אז לחלק הרע אין בו רסן. מצד שני - הוא כמו קודם החטא - נוטה אחר טבעו של עץ החיים. כלומר: בפנימיותו נוטה יותר לעץ החיים. ובחיצוניות שלו - הרע שבו אין לו את כח השליטה לשלוט על הרע ולכן הרע משתובב ביותר ויוצא מהכוח אל הפועל. אבל בעומק אם כן, בילד, יש דבר והיפוכו. אבל זו סוגיא רחבה ועמוקה.

שיהיה כתיבה וחתימה טובה ושנה טובה לכולם. נזכה בעז"ה לגאולה הכללית וגם לגאולה הפרטית במהרה רה דיין. כתיבה וחתימה טובה ושנה טובה לכולם. ■

ליקוטים לפסח

שבילים ודבקות במקור

לבש, לבוש, אותיות השורש של שביל. והענין: כל השפע שאדם מקבל מן הקב"ה [אם אינו נמצא בדבקות גמורה בו ית"ש], הוא על ידי צינורות, על ידי שבילים. וזה סוד הלבושים ששורשם באור מקיף שעל ידם האדם מקבל מן האור מקיף לפנימי.

אולם אמרו חז"ל: "כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין". כלומר, כל העולם שאינו דבוק בקב"ה בשלמות, ניזון בשביל חנינא בני, בשביל של חנינא, שהוא גופא שביל שלהם. אולם חנינא בני גופא שהוא דבוק בדבקות גמורה בקב"ה – "די לו בקב חרובין", קב לשון קללה, חורבן. כלומר, אין לו צורך בשבילים שהם סוד בנין כל העולמות, ולדידו הכל כאילו חרב, כאילו אינו, והוא דבק בקב"ה בבחינת "אתה הוא עד שלא נברא העולם".

וזש"כ בגאולת מצרים "ואת ערום" וגו', כלומר בלא לבושים. ודייקא אז זכו למהלך של "לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח", שהם בחינת שבילים, אלא "הקב"ה בכבודו ובעצמו" (בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' שכה)

חובת השעה – מסירות נפש

"ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים" (הגש"פ). ונודע טעם הדבר, מפני שבני ישראל היו במצרים במ"ט שערי טומאה, ואילו נכנסו לשער הנ' לא היתה להם גאולה, ולכך גאלם הקב"ה רגע לפני שנכנסו לשער הנ'.

וידועים דברי ה"אור החיים" הקדוש שבגלות האחרון יכנסו בני"ל לשער הנ', וזאת מפני שיש בידם את התוה"ק שבכחה יכול האדם לצאת משער הנ'. שאין מצבינו עתה כמו בני"ל במצרים שעדיין לא ניתנה תורה, ולא היה בכחם לצאת מהשער הנ', משא"כ אנו לאחר שניתנה תורה בכוחינו לצאת משער הנ'. אלו דברי קודשו של ה"אור החיים" הקדוש.

בכדי להבין מדוע דוקא ע"י התוה"ק אפשר לצאת משער הנ', צריך להבין את עומק הדברים. דע שאין הכרח שכל לומד תורה יצא משער הנ'. נדרשת מדרגה גבוהה בכדי לצאת משער הנ'.

איזו מדרגה של תורה מוציאה את האדם משער הנ'? תורה כנ־תינתה מסיני! תורה בצורה שנאמרו לבני"ל ב' הדברות הראשונות "אנכי ולא יהיה לך" שמפי הגבורה שמענום.

ואמרו חז"ל (שבת פח ע"ב) שעל כל דיבור ודיבור פרוחה נשמתם. רק הלומד תורה במסירות נפש גמורה – תורה זו מצילה ומוציאה אותו משער הנ'.

ב' סוגי ראשית לשנה

יש ב' ראשים לשנה: תשרי וניסן. בתשרי נברא העולם, והוא בחינת ראש של העלם, כיון שכאשר ברא הקב"ה את העולם, לא היה בעולם מי שיכיר גילוי זה. נמצא שהוא ראשית של העלם, ולכך נאמר בו "בכסה ליום חגנו", בחינת כיסוי.

לעומתו ניסן הוא ראשית של גילוי, שהקב"ה גאל את בני ישראל בגילוי. וכן אמרו: "בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל", שאז יהיה הגילוי הגמור של הבריאה, ולכך זה ייעשה בחודש ניסן, שהוא בחינת גילוי כנ"ל. (בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' קלג)

הגעלת כלים – מהותה

הגעלת כלים. שורש מלת הגעלה, געל, אותיות עגל. והענין: יש אור וכלי. האור בחינת יושר, והכלי בחינת עיגול. נמצא מדת הכלי עגול, ותיקונו ע"י הגעלה, שזה בחינתו.

הרי שישנם ב' אופנים של תיקון: א. ע"י ריבוי אור, וזוהי בחינת הארת קו היושר. ב. ע"י סילוק הרע מן הכלי לפי בחינתו, והוא בחינת עיגול, הגעלת כלים.

ובאמת בפנימיות, לעולם כל תיקון הוא ע"י ריבוי אור, אלא שיש ריבוי אור בלא לבוש, שגם ההתראות החיצונית בצורה של אור, קו יושר, ויש ריבוי אור שמולבש בצורה של תיקון הרע לפי בחינתו, וזוהי בחינת עיגול, הגעלת כלים. (בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' קמוז)

פסח

פסח, אותיות ספח, לשון מספחת, לשון תוספת. הענין: עד יציאת מצרים, עד פסח – היה מהלך של ג' אבות ותולדותיהם. אולם בפסח, נוספו על בני ישראל הערב רב, והם בחינת ספח, מספחת לבני"ל. והוא שורש התרחבות גבולות הקדושה מעבר לשורש בני"ל.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' רמ)

גאולה העתידה בבחינת גילוי העצמיות

בגאולת מצרים כתיב "לא ע"י מלאך, ולא ע"י שרף, ולא ע"י שליח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו" (הגש"פ). לעומת זאת הגאולה העתידה תהיה בבחינת "למעני למעני אעשה", כלומר, "בעצמו" ללא "בכבודו". כבודו, היא נקודת החיצונית של העצמיות, ובגאולה העתידה לא יהיה גילוי של החיצונית, של הכבוד, אלא גילוי של הפנימיות, של העצמיות.

והענין, שהרי כתיב: "כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו" (ישעיה מג, ז), ולאחר שתתגלה תכלית הבריאה, "לכבודו", כבודו ית"ש – אזי יתגלה שיש תכלית נעלה מזו, והיא גילוי עצמותו ית"ש, דבקות בעצמותו. (בלבבי ח"ה, מילי דעבודה - מאמר נה)

ליקוטים לפסח

כאשר זוכה האדם להשיג את החושך, אזי החושך נעשה פנימי והא"ס מקיף. והמשכיל יבין, שבפנימיות, כל אור הוא חושך, וכל חושך הוא אור, כי האור הוא המעלים את האמת הפנימית שהיא החשך.

לכן במצרים קדמה מכת חשך למכת בכורות, כי מכת בכורות היא בחינת גילוי הא"ס, "אני יוצא בתוך ארץ מצרים", וקודם לכן החשך, בחינת "ישת חשך סתרו", כנ"ל.

ובפנימיות זוהי הקבלה לידיעה ובחירה. כי יום בחינת פעולה, בחינת בחירה, משא"כ לילה, חשך, בחינת שינה, בחינת שתיקה, בחינת

נת ידיעה. (בלבבי ח"ה, קול דממה דקה - עמ' קמט)

מכת בכורות

כתיב: "כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים" (שמות יא, ד). הענין, כי במכת בכורות התחילה להתגלות בחינת כתר, ותחילה נגלתה בחינת מלכות שבכתר, וזוהי בחינת דוד, שבחינתו חצות לילה. ולכך כתיב "אני", בחינת מלכות הנקראת אני. ומשום כך מת כל בכור, כי נגלה הראשית האמיתי שהוא הכתר, וכל ראשית אחר

בטל. (בלבבי ח"ה, קול דממה דקה - עמ' שפט)

הצלה מן הסכנה - כיצד?

כתיב: "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר" (שמות יב, כב), ופירש"י: "מגיד מאחר שניתנה רשות למשחית לחבל אינו מבחין בין צדיק לרשע". מהי, אם כן, העצה להנצל מן המשחית? להיות אין! עם יש, עם ממשות, אפשר להתעסק ולהזיק לו, אבל אדם החשוב בעיני עצמו לא ין, שאינו דואג למען עצמו כלום, שביטל את אנוכיותו לגמרי - אדם כזה הריהו כמי שאינו, ומי שאינו, אין שייך

להזיק לו. (בלבבי ח"ה, מילי דעבודה - מאמר עה)

גילוי האין סוף

הנה כל דבר, האחיזה שבו היא מצד הסוף שבו, כי סוד הנבראים הוא סוד הגבול, סוד הסוף, ולכך האחיזה שלנו בכל דבר, היא מצד הגבול, מצד הסוף.

והנה בים סוף הים נקרע, כלומר, התבטלה בחינת סוף שבו, ואז ראו כביכול את הא"ס, ואמרו "זה א-לי ואנוהו", כי התבטלה בחינת הסוף של הדבר, ונגלתה בו בחינת האין סוף. כי אין סוף ענינו שלילת הסוף המושג.

ומעתה הבן, שכשם שיש ים סוף, יש סוף - כן בכל דבר יש סוף, אבן סוף, שולחן סוף, וכו' וכו'. וכשם שבים סוף נתגלה הא"ס, ואמרו "זה א-לי ואנוהו" - כן בכל דבר, יש ביטול הסוף שבו, וגילוי של האין סוף דרכו, אלא שים סוף יצא מן הכלל ללמד על הכלל

כולו. (בלבבי ח"ה, קול דממה דקה - עמ' רטו)

אין המובן תורה רק מלשון חכמת התורה, אלא תורה מלשון הוראה, ואדם הרוצה לצאת משער הנ', צריך מסירות נפש גמורה למען השי"ת, למען הוראותיו. זו הדרך היחידה לצאת משער הנ' של הטומאה. מסירות נפש! (בלבבי ח"ה, מילי דעבודה - מאמר עו)

שאלה ותשובה מיניה וביה

בדין סיפור יציאת מצרים בליל הסדר, ההלכה היא שצריך להיות בצורה של שאלה ותשובה. ואם אין מי שישאל, הוא שואל את עצמו ועונה.

הענין: "מי קיימא לשאלה". כלומר "מי", בחינת בינה, בחינת תשורה, שם המקור לתשובה. אולם בספירת כתר, אין זיווג חיצוני, אלא זיווג מיניה וביה. ושם הוא שואל ומשיב לעצמו, בחינת בינה שבכתר. ולכך המדרגה היותר עליונה, שהוא עצמו שואל ומשיב, ולא שאלה חיצונית.

למעלה מזאת יש בחינת כתר דכתר, ששם אין שאלה כלל, וד"ל.

(בלבבי ח"ה, קול דממה דקה - עמ' כב)

סוד התקופה

כתיב: "גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני העם" (שמות יא, ג), וזה נאמר לאחר מכת חושך, לפני מכת בכורות.

הענין: משה בחינת גואל, בחינת כתר. ועתה, לאחר מכת חושך, כנגד ספירת חכמה, נשאר רק כתר. ולכך, כולם הכירו בכתר דקדושה, כי בטלו מהם כל המחיצות. חוץ מפרעה, שהוא כתר דטומאה, ולכך עדיין לא נתגלה לו כתר דקדושה. רק במכת בכורות, נתגלה כתר דקדושה, ובטל כתר דטומאה, פרעה, ואז גם הוא

הכיר בכך. (בלבבי ח"ה, קול דממה דקה - עמ' שפח)

חושך ואור

במצרים תחלה היתה מכת חשך, ולאחר מכן מכת בכורות. עומק הדבר: יש ע"ס כנודע, והם בחינת הארות. ספירה לשון ספיר, הארה. מעל בחינה זו, יש את החושך היסודי, כמ"ש הרמב"ן בריש ספר בראשית, והוא בחינת "ישת חשך סתרו", והוא עליון וקדום למדרגת "ויהי אור". זוהי בחינת שתיקה. כלומר יש עשר מאמרות, עשר דיברות, בחינת אמירה, דיבור, ומעל בחינה זו יש בחינת שתיקה, שהיא השתקת האמירה והדיבור.

ביאור הדברים: הע"ס הם לבוש לא"ס, והכלל היסודי הוא, שבכל מעבר מיש ליש, מוכרח אין ביניים. וכן הכא, במעבר מן הע"ס, עשר הארות, לא"ס, האין ביניים הוא בחינת חשך, "ישת חשך סתרו", שהוא הלבוש הדק המעלים את השגת הא"ס, ועל גביו יש את לבוש הספירות, ההארות.

ליקוטים לפסח

תפילה - חיובי או שלילי

לפני קריעת ים סוף, בשעה שמצרים רדפו אחרי בני ישראל, כתיב: "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" (שמות יד, טו), ופירש"י: "למדנו שהיה משה עומד ומתפלל, אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפלה שישראל נתונים בצרה".

ונודעה הקושיה, אם לא עכשיו אימתי? הלא כך לימדנו חז"ל תמיד, שבעת צרה יש לנו לתפוס אומנות אבותינו בידינו ולהתפלל לקב"ה. מדוע כאן העבודה בדיוק ההיפך, לא להתפלל?

נתבונן ונראה. אדם ניגש לתפילה בשעה שהוא רוצה דבר מה. עומדות לפניו ב' אפשרויות או יותר מכך, ויש לו רצון באפ" שרות פלונית דוקא. נמצא, שיש כאן יש עצמי, יש כאן רצון עצמי.

זהו סוד העבודה בקריעת ים סוף, להגיע לביטול עצמי גמור שאין לי שום רצון כלל, לרצות רק מה שהקב"ה רוצה; אם רצונו שיחיה - הנני רוצה לחיות, ואם להיפך - להיפך.

בשעה שבני ישראל יצאו ממצרים, היה להם רצון לצאת, כדכתיב: "ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה, וישמע אלקים את נאקתם" (שמות ב, כב-כג). עתה נדרשה מהם עבודה גבוהה יותר, לא לרצות כלום, למסור את נפשם במסירות נפש גמורה לקב"ה, שאם רצונו ית"ש שימותו - יעשו זאת בנפש חפצה. תפילה במצב זה היא, אפוא, גריעותא ולא מעליותא. (בלבבי ח"ה, מילי דעבודה - מאמר עט)

החדש, ולא יתעסקו עם היש הישן בצורה כל שהיא. ואפילו תפילה, היא בגדר התעסקות עמהם, ואין צורך כלל בתפילה, כי כל מהלך התפילה הוא בדבר שהוא יש, אולם בדבר שהוא כבר במהלך של הפיכה מיש לאין, הרי שאין צורך בתפילה. "מה תצעק אלי", "לא עת תפלה היא אלא בעתיקא תליא מילתא". ומעין זה בגמ' (גיטין ז עא): "שלח ליה דום לה' והתחולל לו. דום לה' והוא יפילם חללים לפניך". "דום" בחינת שתיקה.

והנה שם בילקוט אמרו, "ר"מ אומר: ה' ילחם לכם" - אם כשתהיו שותקין, ק"ו כשתהיו נותנין שבח והלל וכו'. אמרו ישראל למשה: משה רבינו, מה עלינו לעשות? אמר להם: תהיו מפארים מרוממין ומשבחין וכו'. באותה שעה פתחו ישראל פיהם ואמרו שירה 'אשי' - רה לה' כי גאה גאה".

ביאור הדברים: ההבנה הפשוטה היא, שיש לומר שירה על "יש" שאדם מקבל דבר. אולם כבר נתבאר לעיל שיש יש, אין, ויש. ומגלה לנו ר"מ, שאין צורך לחכות עם השירה עד היש החדש, אלא כבר במהלך של האין ישנו מהלך של שירה. כי עצם האין, מצד החיצוניות הוא נראה העדר, אולם מצד הפנימיות, מצד הבנין - הוא קנין גדול, וראוי לומר עליו שירה. וביאורו כנ"ל, שכבר באין אדם מקבל מהלך של "מה תצעק אלי בעתיקא תליא מילתא", והוא קנין גדול, ביטול האני, והחזרתו לקב"ה. (בלבבי ח"ה, קול דממה

דקה - עמ' מח)

גלות אחרון מחובר לגלות ראשון

"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". הענין: ישנם ד' גלויות, כנגד ד' אותיות שם הוי"ה. וגלות מצרים היא כנגד קוצו של י', ולכך שווים הם זה לזה. (בלבבי ח"ה, קול דממה דקה - עמ' תב)

פסח וימי הספירה בנפש האדם

הנה ליל פסח בחינת מוחין דגדלות, ואח"כ מסתלקים, ויש ספירה, כנודע.

ובאמת, כל זה בתוך הזמן, אולם מעל הזמן יש את שתי הבחינות יחדיו - מוחין דגדלות וספירה. והרי שיש לאדם את מצב הנפש העליון שבו, שהוא למעלה ממדרגתו, והוא בחינת ליל פסח, וכן יש בו את כח הבנין המיוסד כפי מד' רגתו, שהוא בחינת הספירה.

ואילו היתה לאדם רק בחינת ליל פסח בתמידות, הרי זה דמיון. וכן להיפך, אילו היתה לאדם רק בחינת הספירה, הרי שחסרה לו ההתקשרות העליונה, שהם המקיפים. (בלבבי ח"ה, קול

דממה דקה - עמ' קה) ■ מהספר בלבבי משכן אבנה מועדי השנה

כתר

אחד מן הדברים שצריך כוס, עיטור. ואמרו (ברכות, נא, ע"א) ר' יהודה מעטרהו בתלמידים, רב חסדא מעטר ליה בנטלי. בחינת כתר, עטרה. מתלמידי יותר מכולם. וכן נטלי, עולה מלכות לכתר.

ואמרו (שם) י' דברים נאמרו בכוס. ועיין גר"א (יהל אור, ח"ג, לד, א-ב) עטור - כתר. עיטוף - מלכות. חי - יסוד. מלא - ת"ת. הדחה ושטיפה - חו"ג. מקבלו בימין - נצח. נותן בו עיניו - הוד. מסלקו וכו' - חכמה, י. משגרו וכו' - בינה. ושורש מקור דבריו בזה"ק (דברים, עקב, רעג, ע"ב), וקצת בשינוי. וכן בתיקונים (תיקון מז, פה, ע"א). ועיין זה"ק (תיקונים, תיקון כא, סא, ע"ב) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, כוס איהי אלקים בחושבן, דסליק לחשבנן כינוי, במאי אתמליאת באת י', ואתעבידת כוסי רויה, ובגין דא, כוס צריך עשרה דברים. ועוד. עיין באר מים חיים (וירא, יח) אהי"ה אדני", גימי כוס. אהי"ה - כתר, אדנות - מלכות. יחודם.

חכמה

אמרו (ברכות, נא, ע"ב) ומגביהו מן הקרקע טפח. ופירש בגר"א (יהל אור, ח"ג, כח, ע"ג) ה' אצבעות הם טפח, ופירש שם את דברי הזה"ק, שבינה פותחת אות י' של חכמה לה' ונעשה יפ"ה, נ' שערי בינה.

ואמרו (ב"ב, כה, ע"ב) הרוצה להחכים ידרים שמנורה בדרום. וכתוב (שמות, כה, לא) גביעה, ופירש"י, הן כמין כוסות שעושין מזכוכית, ארוכים וקצרים. בינה

זה"ק (פנחס, רמד, ע"ב) - כוס ישועות אשא. מאן ישועות, ה' אצבען, דאינון לקבל ה' ספירן דכוס דאיהו אלקים חיים בבינה, מתפשטא בהון לחמשין תרעין ה' זמנין עשר, באת י', דאיהו י' דברים דתקינו רבנן בכוס.

ועוד. אמרו (שם) לשלשה צריך כוס אמאי, בינה איהי תליתאה מעשר ספירן מעילא לתתא, ובגין דא פחות משלשה לא צריך כוס. ועיין זה"ק (תיקונים כח) יין דכוס של ברכה עליה אתמר, ויין ישמח לבב אנוש, דתנן פקודי ה' ישרים משמחי לב, וכו', ואם לאו אתקיפאת כוס התרעלה, ויין דיליה עליה איתמר, תנו שכר לאובד, ויין למרי נפש.

דת

גבי כוס של ברכה אמרו (ברכות, נא, ע"ב) ונותן עיניו בו, כי היכי דלא ניסח דעתיה מיניה. ועוד. מבדיל על הכוס. אם אין

דעת הבדלה מנין. ועוד. כנודע כוס ראשון ושני בפסח כנגד חו"ב, וכוס שלישי ורביעי כנגד דעת, חו"ג שבו שהם חד. ולכך אמרו (פסחים, קח, ע"א) בין הכוסות הללו (ראשונים) אם רצה לשתות ישתה, בין שלישי לרביעי לא ישתה. כמבואר בשער הכוונות.

ובקלקול אמרו (סנהדרין, מג, ע"א) דאמר ר' חייא בר רב אשי אמר רב חסדא, היוצא ליהרג משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתטרף דעתו. ואמרו (במ"ר, נשא, י) נתנו חכמים שעור לשכרות בארבעה רביעית יין חי, שהם ד' כוסות. שתה אדם כוס אחד שהוא רביעית, יצא האדם מרביעית דעתו. שתה שני כוסות, יצאו שני חלקים מדעתו. שתה שלשה כוסות, יצאו שלשה חלקים מדעתו, ולבו נטרף, מיד הוא מתחיל לדבר שלא כהוגן. שתה כוס רביעית, יצא כל דעתו, נשתעממו כל הכליות, ונטרף לבו, והלשון נפסק, מבקש לדבר ואינו יכול, אלא לשונו עגום.

חסד

ב"ב (צז, ע"ב) - בכוס של ברכה שאין מברכים עליו עד שיתן לתוכו מים (עיין ברכות, נ, ע"א). מיזוג מים, חסד, עם יין, דין.

כתיב (חבקוק, ב, טז) כוס ימין הוי"ה. ואיתא בזה"ק (ויצא, קסה, ע"ב) כוס של ברכה לא אתברכא אלא בסטר ימינא. ובגין כך בעוד דאתער ימינא לגבי כוס של ברכה, שמאלא לא תסייע ימין (ועיין שם, ויחי, רנ, ע"א. שמות, משפטים, קד, ע"א). ושם (תרומה, קלח, ע"ב) כוס של ברכה דאצטריך לקבל ליה בימינא ובשמאלא, וכל עקר לא אשתאר אלא בימינא. ושם (קמג, ע"ב) אבל שיר השירים ודאי כוס של ברכה דאתיהיב בימינא. ושם (קנו, ע"ב) כוס של ברכה אצטריך למיהב ליה בימינא ובשמאלא, ולקבלא ליה בין תרוויהו, בגין דאתיהיב בין ימינא ושמאלא, ולבתר ישתביק ליה בימינא, דהא מתמן אתברכא.

ועוד. עיין זה"ק (דברים, רעג, ע"ב) כוס דזיכולו, כו"ס בחשבון אלקים (דין) ויכלו ע"ב (גימי חסד) דכליל לון, כלה קדישא (ע"י ת"ת).

גבורה

כתיב (ירמ"י, כה, טו) קח את כוס היין החמרה הזאת מידי והשקית אתו את כל הגוים וגו', ושתו והתגעשו והתהללו מפני החרב. והוא כוס גבורה דקלקול. והיפוכו כוס גימי אלקים, (זה"ק, פנחס, רמ"ד, ע"ב), דין של קדושה. ועוד. כתיב (שם, נא, ז) כוס זהב. זהב, גבורה. בבל נקראת כוס זהב (עיין ירמיה, נא, ז). ומצד כך כוס מלשון כסם, חתך, מלשון כסס, מנין.

הוא הזכר הוא הברית. ובקלוקל ח"ו איכא כוס עקרין (שבת, קי, ע"א). ובתיקון אמרו (ויק"ר, יב, ג) שתורה נעשית כוס עקרין לבית מעין שנאמר רפאות תהי לשרך. והוא במקום בין הכוסות, מקום הקיבה, שצורתה כעין כוס.

ועוד. יסוד - שלום. ואמרו (נדרים, לח, ע"ב) כוס של שלום, מאי ניהו, הכא תרגימו כוס של בית האבל, במערבא אמרי כוס של בית המרחץ. ועוד. כוס יין גימ' יוסף - יסוד. ו"פ הוי"ה, גימט' יוסף, יסוד מדה שישית.

מלכות

זה"ק (ויצא, רנ, ע"ב) - ת"ח, כנס"י (מלכות) כוס של ברכה אקרי, וכו'. וכוס של ברכה לאתחברא דוד מלכא באבהן. ועיין זה"ק (תיקונים, תיקון מז, פה, ע"א) הכוס, איהו ברזא דיאהדונה"י, דאיהו כ"ו-ה"ס. ועיין זה"ק (תיקונים, קמד, ע"א) שובי שובי ד' זימנין בארבע אתון דילה דאינון אדני"י, ונחזה בך בארבע אתון דיליה דאינון יהו"ה. אמר קב"ה לגבי ישראל, ד' זמנין שובי בשכינתא בתיובתא, ונחזה בך בארבע כוסות דפורקנא דאינון בפסח דחייבין ביה ישראל למשתי ד' כוסות. ואמרו (פסחים, צט, ע"ב) אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסיב, לא יפחתו לו מארבע כוסות של יין ואפילו מן התמחוי. תמ-חוי, נחש, חוי, חויא. לסלק העניות שבמלכות.

נפש מעשה. ואמרו (כתובות, עה, ע"ב) חזקה אין אדם שותה בכוס א"כ בודקו. ואמרו (נדרים, כ, ע"ב) מכאן אמר רבי, אל ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר.

רוח פסחים (פו, ע"ב) - דתניא, השותה כוסו בבת אחת, הרי זה גרגרן, שנים דרך ארץ, שלשה מגסי הרוח.

נשמה זה"ק (פנחס, רמד, ע"ב) - כוס בגימ' אלקים, ומתמן נשמתא, דאיהי על שמיה כוס, וכו'. ואוקמוה בכוס שצריך הדחה ושטיפה, הדחה מבחוץ ושטיפה מבפנים, ורזא דמלה, שיהא תוכו כברו. מאן דזכי לנשמתא מהאי כוס למהוי נשמתא דכיא מלגו ומלבר, וכו'. ובגין דא אמר רבן גמליאל, מי שאין תוכו כברו לא יכנס לביהמ"ד, בגין דלאו איהו מסטרא דאילנא דחיי, אלא מעץ הדעת טו"ר.

חיה אחד מעשרה דברים שנאמרו בכוס (ברכות, נא, ע"א) כוס חי. התגלותו ביסוד, אבר חי, ושורשו בחיה.

יחידה כוס חמישי, כנגד יחידה, ועיקר גילויה לעת"ל.

■ המשך בע"ה בשבועהבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במויחד לעלוון זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

ועוד. עיין זה"ק (תרומה, קעג, ע"ב) השיב אחור ימינו, כדון כוס של ברכה אתיהיב בשמאלא וכו', שריאו עלאי ותתאי למפתח עליה קינה, ומאי קאמרי, איכה, אי-כה, אי-כוס מסטרא דימינא. ועיין זה"ק (פקודי, רמו, ע"ב) אית כוס ואית כוס, דא לטב ודא לביש. ויש כוס של יין ויש כוס של דם כמ"ש (יומא, נז, ע"ב, ועוד). ויש כוסות של מים (סוכה, כא, ע"א), כוס של שמן (שה"ש, א).

וגבי פרה אדומה אמרו (ע"ז, כד, ע"א) כוס של אדום מעבירין לפניה בשעה שעולה זכר.

תפארת

כתיב (תהלים, טז, ה) הוי"ה מנת חלקי וכוסי. הוי"ה בת"ת. ועיין זה"ק (כי תצא, רעו, ע"ב) ואנת (משה) וא"ו, מלא דילה, כוס מלא. בקדמיתא כס-יה, ולבסוף כוס מלא ברכת ה'. אות וא"ו, ת"ת. ממלא כס לכוס. וכן כתבו שם (עקב, רע"ג, ע"ב) כס בלא ו' כמו כס שהוא פגום. ואמרו (ברכות, נא, ע"א) א"ר יוחנן, כל המברך על כוס מלא (ת"ת) נותנין לו נחלה בלי מצרים. ובחינת יעקב, נחלה בלא מצרים.

ואמרו (ב"ר, יד, טו) ה' אלקים, למלך שהיו לו כוסות ריקים, אמר המלך אם אני נותן לתוכן חמין הם מתבקעין, צונן הם מקריסין, ומה עשה המלך ערב חמים בצונן ונתן בהם ועמדו וכו', הריני בורא אותם במדת הדין ובמדת הרחמים, והלואי יעמוד. וזהו אצל ישראל, אולם אצל אוה"ע נשאר רק חמין, דין. כמ"ש (שם, טז, ד) עתיד הקב"ה להשקות כוס תרעלה לאוה"ע ממקום שהדין יוצא.

נצח

נצח, גובה, למעלה. בחינת גביע, לשון גבוה. כוס ישועות אשא. ועיין זה"ק (כי תשא, קפט, ע"ב) כוס דברכה יהיה נכון בראש ההרים וכו', ונשא מגבעות (לשון גביע), אצטריך למהוי זקיף מן פתורא שיעורא דאקרי בורת. ועי"ש (כי תשא, קצ, ע"א).

הוד

הוד והדר, שורש לויפי. ואמרו (שבת, עו, ע"ב) המוציא יין כדי מזיגת כוס. תנא, כדי מזיגת כוס יפה, ומאי כוס יפה, כוס של ברכה.

יסוד

עיין זה"ק (תיקונים, תיקון מז, פד, ע"ב) ואיהי כוס דיין, דאיהי יין חושבן סוד מן יסוד. וצריך ביה י' דברים כמה דאוקמוהו מארי מתניתין, ואינון כחשבן י' מן יסוד. ועיין בגר"א (שם) שהוא עטרת יסוד, מלכות דיליה, בחינת י'. והיין שבתוכה

